

Maakuntapuntari 2017

Uusimaalaisten näkemykset identiteetistä, päättäjistä, maakunnan tulevaisuudesta ja itsehallinnosta

Asukkaiden mielestä Uudenmaan valttikortteja tulevaisuudessa ovat hyvät palvelut, vapaa-ajanviettomahdollisuudet, liikenneyhteydet, tarjolla olevat työpaikat sekä matkailullinen vetovoima. Uhkia puolestaan ovat asumisen kustannukset, terveys- ja sosiaalipalveluiden heikentyminen, rikollisuuden ja turvattomuuden lisääntyminen sekä kuntien ja maakunnan talousongelmat.

Luottamusta päättäjiin tulisi tutkimuksen mukaan pystyä parantamaan. Vain pieni osa Uudenmaan asukkaista tuntee luottamusta kuntien ja maakunnan päätöksentekijöitä kohtaan. Kaikesta huolimatta kunnallinen ja maakunnallinen itsehallinto koetaan tarpeelliseksi.

Uudellamaalla asukkaiden samaistuminen omaan maakuntaan on vähäistä. Maakunnan tärkeimpänä tehtävänä pidetään sosiaali- ja terveydenhuoltoa.

Tuoreimmassa maakuntiin kohdistetussa tutkimuksessa asukkaat puntaroivat alueellista identiteettiä, maakunnan kehitysnäkymiä, luottamusta päättäjiin, maakunnan menestystekijöitä ja tehtäviä tulevaisuudessa, alueellista itsehallintoa sekä sote-uudistuksen seuraamuksia. Tässä yhteenvedossa tarkastellaan tiivistetysti keskeisiä tutkimuksen tuloksia.

Alueellinen identiteetti

Samaistuminen maakuntaan on Uudellamaalla melko vähäistä

Alueellisella identiteetillä tarkoitetaan asukkaiden tunneperäistä sidosta, samaistumista alueeseen. Kysymys on siitä, miten asukkaat tuntevat kuuluvansa jollekin alueelle, miten he hahmottavat alueensa ja tiedostavat sen luonteen.

Tutkimuksessa selvitettiin, missä määrin ihmiset samaistuvat erilaisiin alueellisiin kokonaisuuksiin. Merkittävin alueellisen samaistumisen kohde on maakunnan asukkaiden keskuudessa Suomi kokonaisuutena. Lähes kaikki maakunnan asukkaat kokevat samaistuvansa omaan maahan ainakin jonkin verran (94 %). Kolme neljästä (74 %) kokee samaistuvansa erittäin tai melko voimakkaasti.

Varsin vahvasti Uudellamaalla samaistutaan myös Eurooppaan kokonaisuudessaan (84 % vähintään jonkin verran ja 51 % erittäin tai melko voimakkaasti) sekä kotikuntaan/-kaupunkiin (88 % ja 47 %).

Samaistuminen kuntaa pienempiin alueellisiin kokonaisuuksiin kylä, kunnanosa, kaupunginosa tai asuinalue (kortteli, naapurusto) on vähäisempää kuin yhteenkuuluvuus omaan kotikuntaan/-kaupunkiin kokonaisuutena.

Tuloksista käy ilmi se, että samaistuminen omaan maakuntaan ei ole voimakasta. Uusmaalaisista noin puolet (48 %) kiinnittyy maakuntaansa vähintään jonkin verran ja koko maailmaan vastaavasti kaksi kolmesta (67 %).

Muihin maakuntiin verrattuna Uudellamaalla samaistutaan keskimäärää voimakkaammin Eurooppaan ja koko maailmaan kokonaisuutena. Omaan maakuntaan kiinnittyminen on

vähäisempää. Uudellamaalla ei ole voimakasta maakunnallista identiteettiä tai sellainen ei ole vielä ehtinyt kehittyä.

Maakunnallisen identiteetin tulisi vastaisuudessa nojautua etenkin luontoon, kulttuuriin ja hyviin palveluihin

Alueellisella identiteetillä tarkoitetaan sellaisten tekijöiden kokonaisuutta, jotka lisäävät ihmisten yhteenkuuluvaisuuden tunnetta asuinalueeseen. Tutkimuksessa vastaajat arvioivat sitä, mihin tekijöihin maakunnan identiteetin pitäisi tulevaisuudessa perustua; minkä kaikkien tekijöiden varaan tulisi rakentaa. Tehtävänä oli valita korkeintaan kolme tärkeintä neljätoista tekijää sisältäneeltä listalta.

Uudellamaalla haluttaisiin maakunnan identiteetin perustuvan ennen muuta esteettisiin tekijöihin, luontoon, maisemiin ja rakennuksiin (42 %), maakunnan perinteisiin (36 %), omaleimaiseen kulttuuriin (33 %) sekä hyviin palveluihin (31 %). Oman maakunnan hyvä imago, vahva media, asukkaiden menestys kilpaurheilussa, tieteissä ja taiteissa eivät ole maakunnallisen identiteetin keskeisimpiä rakennusaineita, vaikka ovat muuten monille ihmisille tärkeitä asioita.

Kansainvälinen ja elävä ilmapiiri maakunnassa sekä maakunnassa järjestettävät tapahtumat ja tempaukset saavat Uudellamaalla enemmän painoarvoa kuin useimmissa muissa maakunnissa. Maakunnan historiaa ja perinteitä korostetaan keskimäärää vähemmän maakunnallisen identiteetin rakennusaineina.

Miten maakunta muuttuu?

Asumisen kustannukset, terveys- ja sosiaalipalvelut, luonnon ja ympäristön tila sekä rikollisuus ovat Uudenmaan kipupisteitä tulevaisuudessa

Näkemyksiä oman maakunnan kehityksestä selvitettiin tutkimuksessa siten, että vastaajille esitettiin lista asioita ja kysyttiin, millaiseksi arvioi oman maakunnan kehityksen seuraavan kymmenen vuoden aikana.

Löytyy viisi asiaa, joissa enemmistö Uudellamaalla odottaa kehityksen maakunnassa kulkevan vääräämättömästi huonompaan suuntaan. Nämä asiat ovat asumisen hinta (81 % arvioi kehittyvän huonompaan suuntaan), terveys- ja sosiaalipalvelut (60 %), luonnon ja ympäristön tila (57 %), yleinen järjestys ja turvallisuus, rikollisuus (53 %) sekä maahanmuuton ongelmat (52 %). Maakunnan ja sen kuntien talouden kehitystä koskevat odotukset ovat myös melko pessimistisiä. Moni otaksuu myös päätöksenteon vastuullisuuden takkuilevan tulevaisuudessa.

Optimisisiksi näkemykset kääntyvät, kun vastaajat arvioivat kauppapalveluja ja kulutusmahdollisuuksia (62 % arvioi kehittyvän parempaan suuntaan), harrastus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksia (56 %) sekä työllistymistä (51 %). Aika moni odottaa parempaa tulevaisuutta myös maakunnan liikenneyhteyksien, koulutusmahdollisuuksien, kansainvälisyyden ja matkailun vetovoimaisuuden osalta.

Tuloksista huokuu tulevaisuuden kuva, jossa matkailullinen vetovoima, tarjolla olevat työpaikat, kulutus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet maakunnassa voisivat lisääntyä. Kuntien ja maakunnan talouden kuitenkin epäillään asettavan rajoitteita odotusten toteutumiselle.

Odotukset Uudellamaalla poikkeavat eräiltä osin selvästi koko maan keskiarvosta. Keskimäärää optimistisempia uusmaalaiset ovat, kun arvioivat kulutus-, harrastus- ja koulutusmahdollisuuksia, työpaikkojen määrää, asukkaiden toimeentuloa ja liikenneyhteyksiä.

Asumisen hinnan, asuinviihtyvyyden, rikollisuuden, maahanmuuton ongelmien sekä luonnon ja ympäristön osalta arviot ovat Uudellamaalla kuitenkin keskimäärää synkempiä.

Luottamus päättäjiin

Luottamus päättäjiin on heikkoa

Kansalaisten suhdetta kotikuntaan ja maakuntaan lähestytään seuraavassa luottamuksen näkökulmasta. Luottamussuhteen selvittäminen antaa tietoa päätöksentekijöiden nauttiman legitiimiyden asteesta, siitä koetaanko niiden toiminta oikeutetuksi ja hyväksytyksi. Luottamus päivittyy jatkuvasti vastauksena muuttuviin olosuhteisiin ja tapahtumiin.

Tutkimuksessa tiedusteltiin luottamusta kotikunnan, oman maakunnan, valtakunnan tason ja Euroopan unionin päättäjiin. Tuloksista käy ilmi, että luottamus päättäjiin on heikkoa riippumatta tarkastelutasosta.

Uudenmaan asukkaista ainoastaan noin viidesosa luottaa erittäin tai melko paljon Euroopan unionin päättäjiin (19 %) sekä kotimaan valtakunnan tason päätöksentekijöihin (21 %). Oman maakunnan päättäjät eivät pärjää kovinkaan paljon paremmin. Vain reilu viidesosa antaa vapauttavan tuomion maakunnan päättäjille (21 %).

Merkillepantavaa tuloksissa on se, että myös oman kotikunnan päättäjät ovat melko huonossa hapessa Uudenmaan asukkaiden keskuudessa. Vajaa kolmannes (30 %) luottaa erittäin tai melko paljon ja selvä enemmistö (62 %) ei luota kovinkaan paljon tai ei lainkaan.

Uudenmaan asukkaiden näkemykset eivät juurikaan poikkea koko maan väestön keskiarvosta. Uudellamaalla asuvat suhtautuvat ehkä aavistuksen keskimäärää varauksellisemmin kotikutoisiin päättäjiin (kotikunta, maakunta, koko valtakunta).

Maakunnan tärkeimmät menestystekijät tulevaisuudessa

Asukkaiden mielestä Uudenmaan valttikortteja ovat hyvät liikenneyhteydet ja palvelut

Alueet kilpailevat keskenään niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Tämän takia on oleellista tunnistaa maakuntien vahvuudet ja heikkoudet, jotta kyettäisiin määrittämään menestystekijät. Maakuntien kilpailukykyä kartoitettiin tutkimuksessa tiedustelemalla asuinmaakunnan menestymisen avaintekijöitä vastaisuudessa. Tehtävänä oli valita kolme tärkeintä tekijää maakunnan tulevaisuuden menestymisen kannalta.

Uudellamaalla nousee kaksi tekijää ylitse muiden. Asukkaiden mielestä nämä tärkeistä tärkeimmät menestystekijät ovat hyvät liikenneyhteydet (56 % valitsee kolmen tärkeimmän joukkoon) sekä hyvät palvelut (49 %). Vailla merkitystä eivät ole myöskään viihtyisät ja turvalliset asuinympäristöt (34 %). Muiden tekijöiden tärkeysarvo jää tuntuvasti em. jälkeen. Listan tyveen, vähiten tärkeiksi menestystekijöiksi, asettuvat työvoiman edullinen (halpa) hinta ja maaseudun elinvoimaisuus.

Verrattuna muiden maakuntien asukkaiden näkemyksiin Uudellamaalla panostettaisiin etenkin liikenneyhteyksiin, palveluihin sekä asuinympäristöjen esteettisyyteen ja turvallisuuteen.

Maakuntien tärkeimmät tehtävät vuodesta 2019 lähtien

Ylivertaisesti tärkein maakunnan tehtävä on sosiaali- ja terveydenhuolto

Vuonna 2019 maakunnat vastaavat monista tehtäväalueista. Niillä on itsehallinto ja siten mahdollisuus päättää maakunnan taloudesta ja toiminnasta. Maakuntien ylintä päätösvaltaa käyttää suoralla vaalilla valittu valtuusto. Tutkimuksessa vastaajille esitettiin joukko tuleville 18 maakunnalle kaavailuista tehtävistä ja kysyttiin, mitkä niistä ovat kolme tärkeintä.

Maakunnille suunnitelluista tehtävistä ylivertaisesti tärkeimmäksi koetaan sosiaali- ja terveydenhuolto. Kaksi kolmesta (64 %) valitsee sen kolmen tärkeimmän tehtäväalueen

joukkoon. Toiseksi tärkeimmäksi tehtäväalueeksi Uudenmaan asukkaat nostavat joukkoliikenteen alueellisen suunnittelun ja järjestämisen (46 %).

Varsin keskeiseksi tehtäväksi noteerataan myös alueiden ja elinkeinojen kehittäminen mukaan lukien rahoitus (32 %). Käytännössä saman painoarvon saavat myös työ- ja elinkeinopalvelut, alueellisten yhteispalveluiden järjestäminen ja kehittäminen (30 %). Vähempiarvoisiksi, joskaan ei arvottomiksi, tehtäviksi nähdään maakunnallisen identiteetin, elinvoiman ja kulttuurin edistäminen sekä maaseudun kehittäminen.

Uudenmaan asukkaat pitävät joukkoliikenteen alueellista suunnittelua ja järjestämistä keskimäärää tuntuvasti tärkeämpänä maakunnan tehtävänä. Pelastustoimi ja maaseudun kehittäminen ovat puolestaan vähemmän tärkeitä verrattuna muiden maakuntien asukkaiden näkemyksiin.

Näkemykset paikallisesta itsehallinnosta

Enemmistön mielestä maakuntaitsehallinto edellyttää vain itsenäisiä toimielimiä ja suoria vaaleja

Paikallisella itsehallinnolla tarkoitetaan yleensä paikallisviranomaisten oikeutta ja kelpoisuutta säännellä ja hoitaa lain nojalla huomattavaa osaa julkisista asioista omalla vastuullaan ja paikallisen väestön etujen mukaisesti.

Paikallisen itsehallinnon toteutus ei kuitenkaan ole yksiselitteinen asia. Joissain paikallistason tehtävänä on lähinnä vain toteuttaa valtiotason poliittisia päätöksiä käytännössä. Toisissa tapauksissa paikallistasolle on puolestaan annettu paljon itsenäistä päätäntävaltaa esimerkiksi taloudellisten voimavarojen suhteen sisältäen mm. verotusoikeuden.

Teemaa lähestyttiin tiedustelemalla näkemystä kuntien ja maakuntien itsehallinnon tunnusmerkeistä. Tehtävänä oli valita ne kriteerit, joiden pitää täytyä, että kuntaa ja maakuntaa voidaan pitää itsenäisinä.

Kuntien osalta enemmistö Uudenmaan asukkaista edellyttää ainakin kolmen kriteerin täyttymistä. Nämä ovat omat ja itsenäiset toimielimet (64 %), suora kansanvaali (56 %) ja oikeus omaan talouden hoitoon ml. verotusoikeus (54 %). Lähes puolet (47 %) näkee, että kunnan itsenäisyys edellyttää myös yleistä toimialaa (oikeus ja edellytykset kuntalaisten tarpeiden ja vaatimusten mukaisiin päätöksiin).

Maakuntien osalta vaatimukset itsenäisyydestä eivät ole yhtä ehdottomia. Enemmistön mielestä maakunnan itsenäisyys vaatii vain itsenäisiä toimielimiä (58 %) ja suoria vaaleja (50 %). Oma talouden hoito ml. verotusoikeus ei ole maakunnan itsenäisyyden välttämätön edellytys, ei myöskään yleinen toimiala. Merkillepantavaa on myös se, että oikeutta maakuntaa koskevien normien ja säädösten antamiseen ei pidetä alueellisen itsehallinnon tärkeänä tunnuspiirteenä.

Kunnallinen ja maakunnallinen itsehallinto koetaan tarpeelliseksi

Suhtautumista paikalliseen itsehallintoon selvitettiin myös kolmella asenneväittämällä. Joka toinen asukas Uudellamaalla (50 %) yhtyy väittämään, jonka mukaan ”maakunnilla tulee olla samanlainen itsehallinto kuin kunnilla nykyisin”. Eri mieltä tohtii olla vain reilu neljännes (29 %). Moni ei osaa ottaa kantaa (22 %).

Kunnallinen ja maakunnallinen itsehallinto koetaan tarpeelliseksi ainakin joissain puitteissa. Selvä enemmistö Uudenmaan asukkaista torjuu väittämän, jonka mukaan ”kunnat eivät tarvitse itsehallintoa” (60 %). Neljännes (26 %) olisi valmis romuttamaan kunnallisen itsehallinnon.

Maakunnallinen itsehallinto jakaa enemmän mielipiteitä puolesta ja vastaan. Lähes kaksi viidestä (37 %) kokee, että ”maakunnat eivät tarvitse itsehallintoa”. Lähes joka toinen (46 %) kuitenkin taklaa moisen väittämän.

Uudenmaan asukkaiden mielipiteet ovat linjassa koko maan väestön näkemysten kanssa. Kuitenkin hieman keskimäärää useampi Uudenmaan asukkaista suhtautuu maakunnalliseen itsehallintoon varauksellisesti.

Mielipiteet sote-uudistuksen vaikutuksista

Enemmistö uskoo palveluiden heikkenevän sote-uudistuksen seuraamuksena

Tutkimuksessa vastaajille kerrottiin, että tällä hetkellä sosiaali- ja terveystalouden järjestämisvastuu on kunnilla. Vastaisuudessa järjestämisvastuu siirtyy maakunnille siten että julkinen, yksityinen ja kolmas sektori kilpailevat palveluiden tuotannossa.

Vastaajat ottivat tutkimuksessa kantaa siihen, miten uskovat palveluiden muuttuvan ratkaisun myötä viiden keskeisen kriteerin mukaan. Tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia vaikutuksia sote-uudistuksella oletetaan olevan toteutuessaan.

Uudenmaan asukkailla on varsin pessimistinen näkemys sote-uudistuksen seuraamuksista. Kaksi kolmesta (68 %) arvioi palveluiden tasavertaisuuden maan eri puolilla heikkenevän. Eikä tässä kaikki. Enemmistö uskoo lisäksi, että palveluiden laadussa (56 %) ja saavutettavuudessa (53 %) tapahtuu herpaantumista nykyisestä tasosta.

Palveluketjun toimivuuden peruspalveluista aina erikoishoitoa vaativiin palveluihin ennakoidaan myös huonontuvan (52 %). Eniten luottamusta, joskin melko alhaista, kohdentuu palveluiden määrään. Palveluiden määrän kohdalla parantumista ennakoivat näkemykset ovat reilun neljänneksen luokkaa (28 %).

Uudenmaan asukkaiden näkemykset sote-uudistuksen seuraamuksista ovat lähellä koko maan väestön keskiarvoa. Hieman keskimäärää enemmän optimismia löytyy näkemyksissä palveluiden määrää koskevissa arvioissa.

Tutkimuksen toteutus

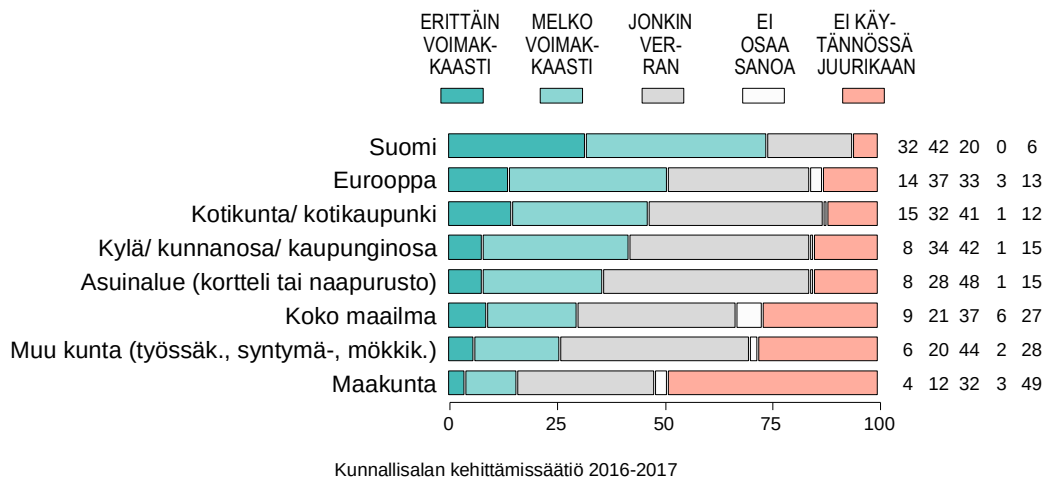
Kunnallissalan kehittämissäätiön tutkimuksen toteutti Kantar TNS Oy (TNS Gallup Oy).

Tutkimusaineisto on koottu internetpaneelissa joulukuussa 2016. Haastatteluja tehtiin Uudellamaalla 501. Vastaajat edustavat maakunnan 18 - 75 vuotta täyttäneitä väestöä. Tutkimuksen tulosten virhemarginaali on Uudellamaalla noin neljä prosenttiyksikköä suuntaansa.

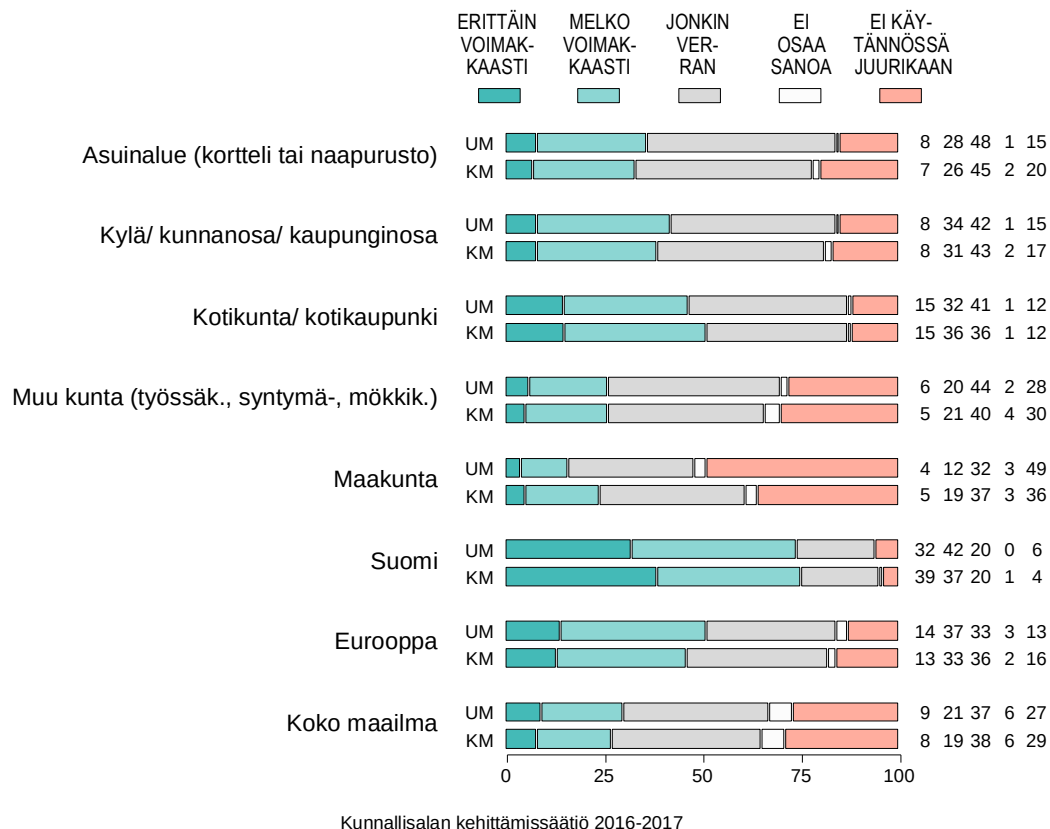
Maakunnan asukkaiden käsityksiä on verrattu koko maan 18 - 75 vuotta täyttäneitä väestöä edustavaan aineistoon. Koko maan väestöä edustava vertailuaineisto sisältää 4.299 haastattelua. Koko maata edustavassa aineistossa virhemarginaali on suurimmillaan yksi ja puoli prosenttiyksikköä suuntaansa.

Kuvio 1-1. MISSÄ MÄÄRIN KOKEE SAMAISTUVANSA ERILAIISIIN ALUEELLISIIN KOKONAISUUKSIIN: UUSIMAA (%).

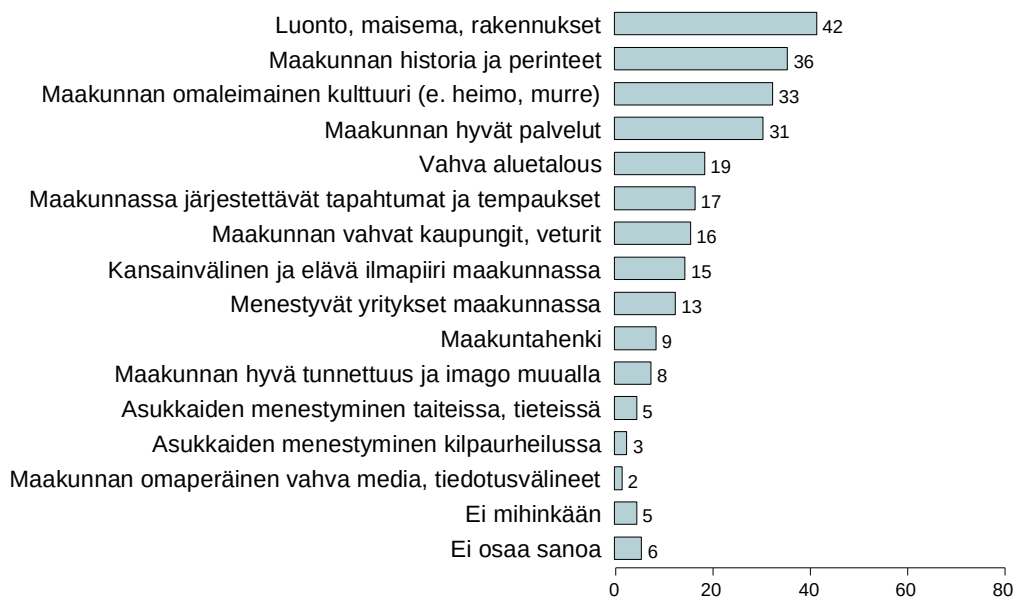

Kuvio 1-1v. MISSÄ MÄÄRIN KOKEE SAMAISTUVANSA ERILAIISIIN ALUEELLISIIN KOKONAISUUKSIIN: UUSIMAA (UM) vs. KOKO MAA (KM, %).

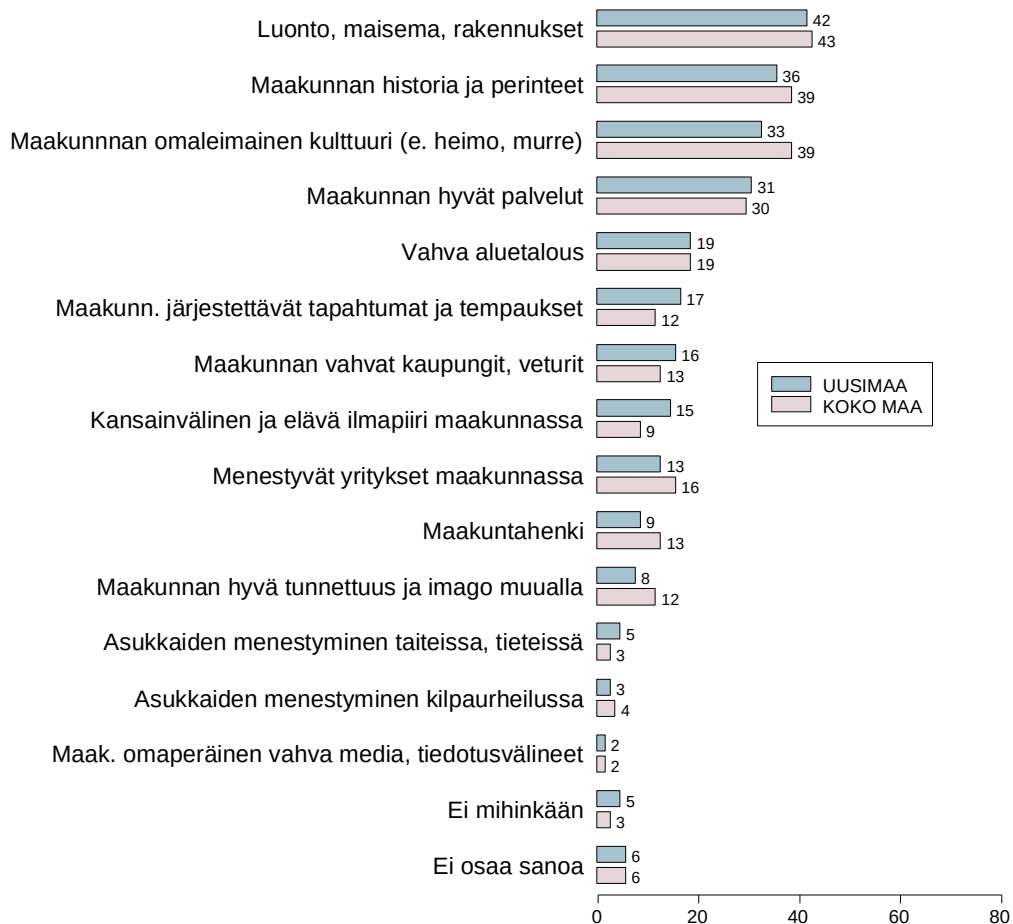
Kuvio 2-1. MIHIN TEKIJÖIHIN OMAN MAAKUNNAN IDENTITEETIN PITÄISI PERUSTUA:
UUSIMAA (kuuluu kolmen tärkeimmän joukkoon, %).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2016-2017

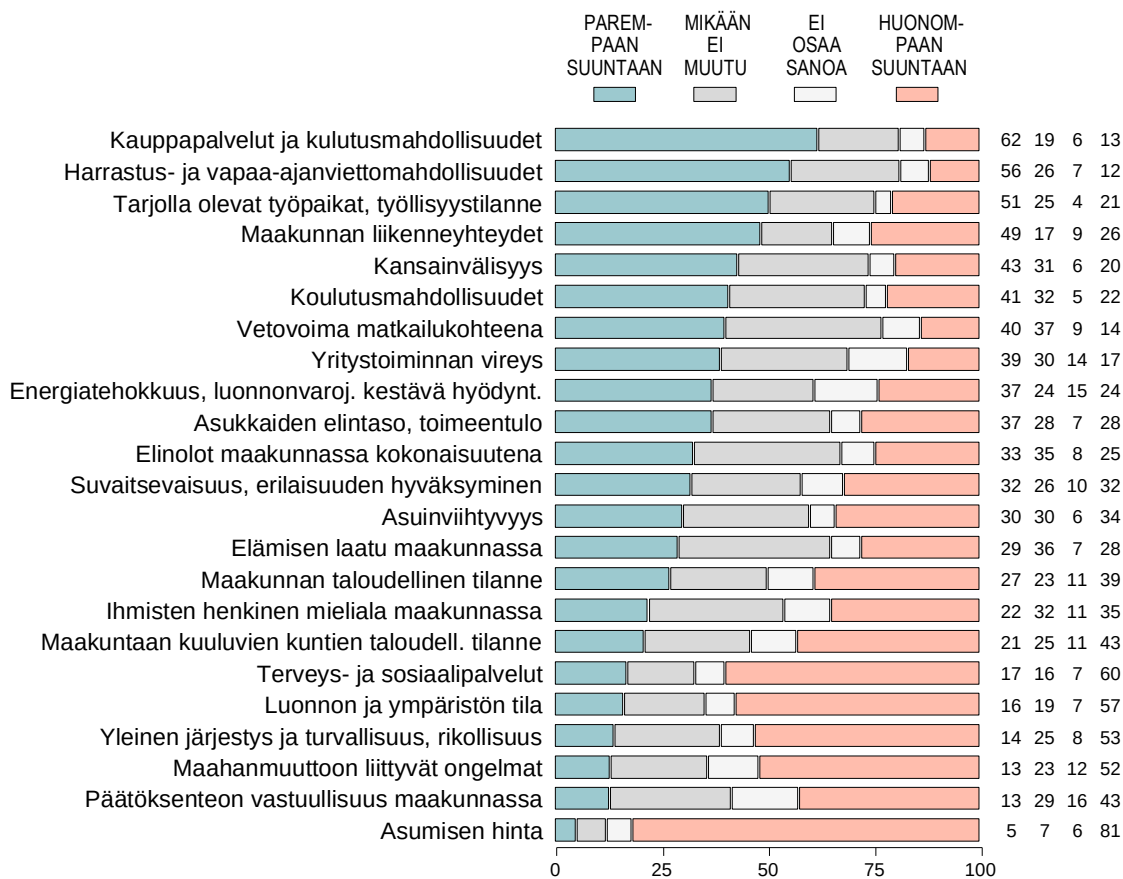
Kuvio 2-1v. MIHIN TEKIJÖIHIN OMAN MAAKUNNAN IDENTITEETIN PITÄISI PERUSTUA: UUSIMAA vs. KOKO MAA (kuuluu kolmen tärkeimmän joukkoon, %).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2016-2017

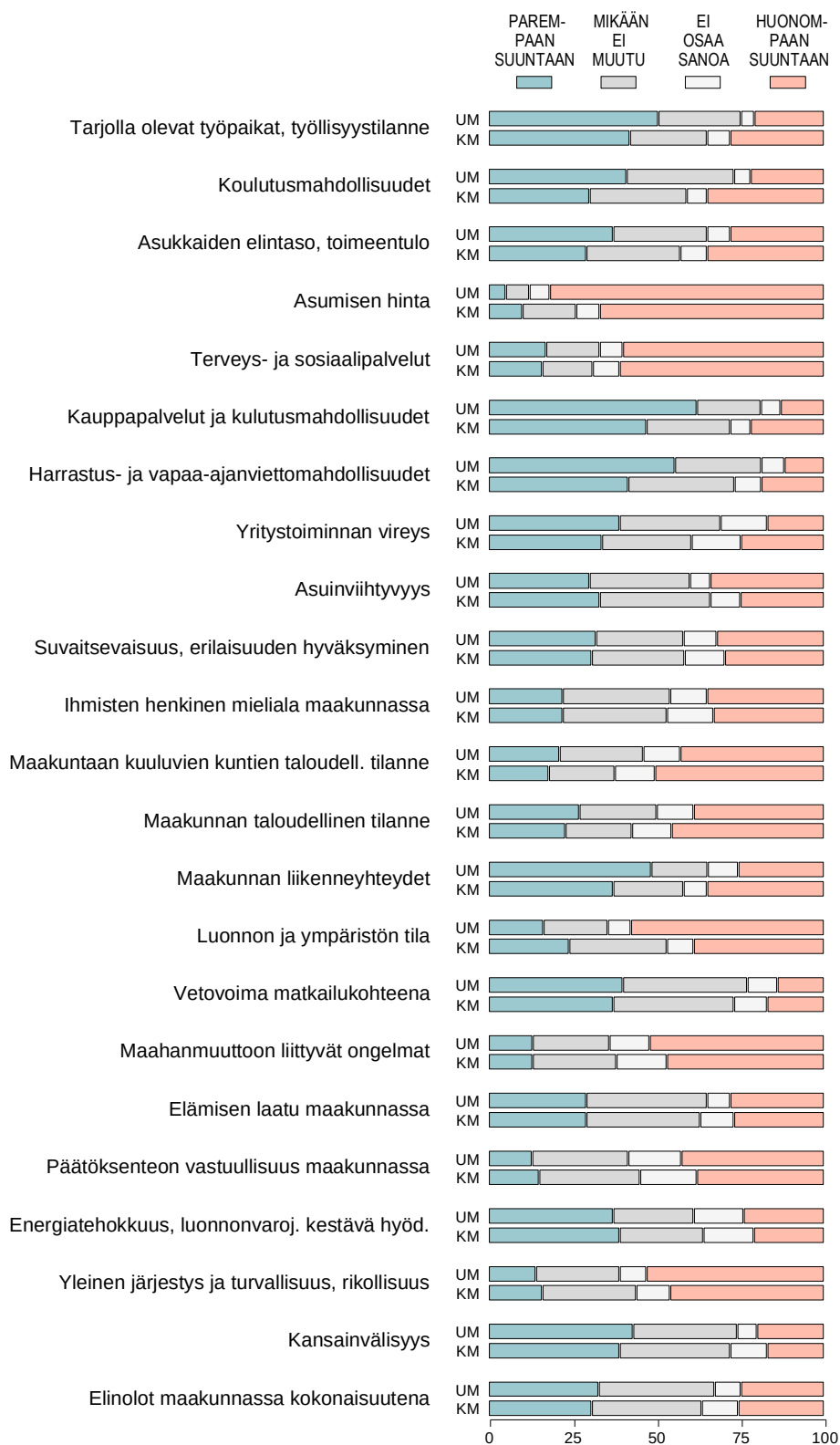
Kuvio 4-1. JOS AJATTELEE 10 VUOTTA ETEENPÄIN, MILLAISEKSI ARVIOI OMAN MAAKUN-
TANSA KEHITTYVÄN TULEVAISUUDESSA: UUSIMAA (%).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2016-2017

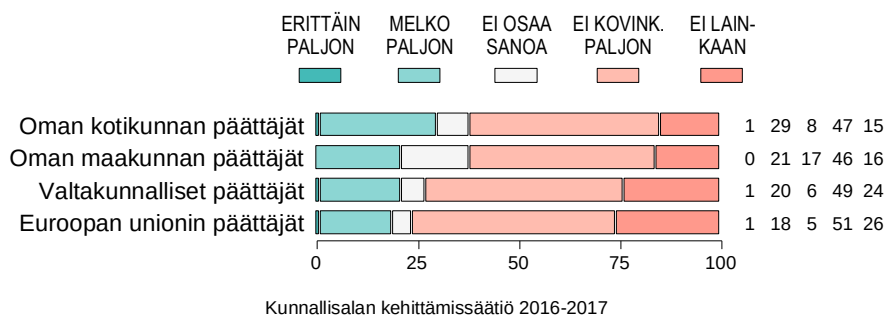
Kuvio 4-1v. MITEN ARVIOI OMAN MAAKUNTANSA KEHITTYVÄN TULEVAISUUDESSA: UUSI-
MAA (UM) vs. KOKO MAA (KM, %).

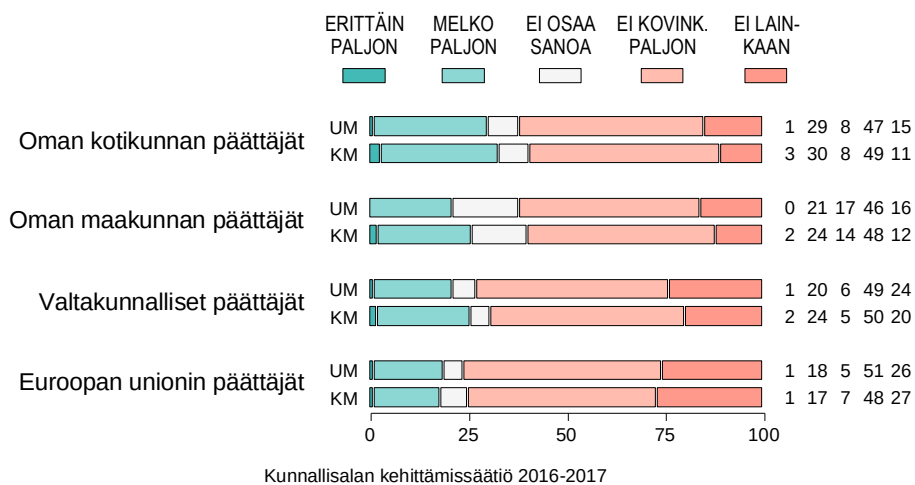
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2016-2017

Kuvio 5-1. MISSÄ MÄÄRIN YLEENSÄ LUOTTAU PÄÄTTÄJIIN: UUSIMAA (%).

Kuvio 5-1v. MISSÄ MÄÄRIN LUOTTAU PÄÄTTÄJIIN: UUSIMAA (UM) vs. KOKO MAA (KM, %).

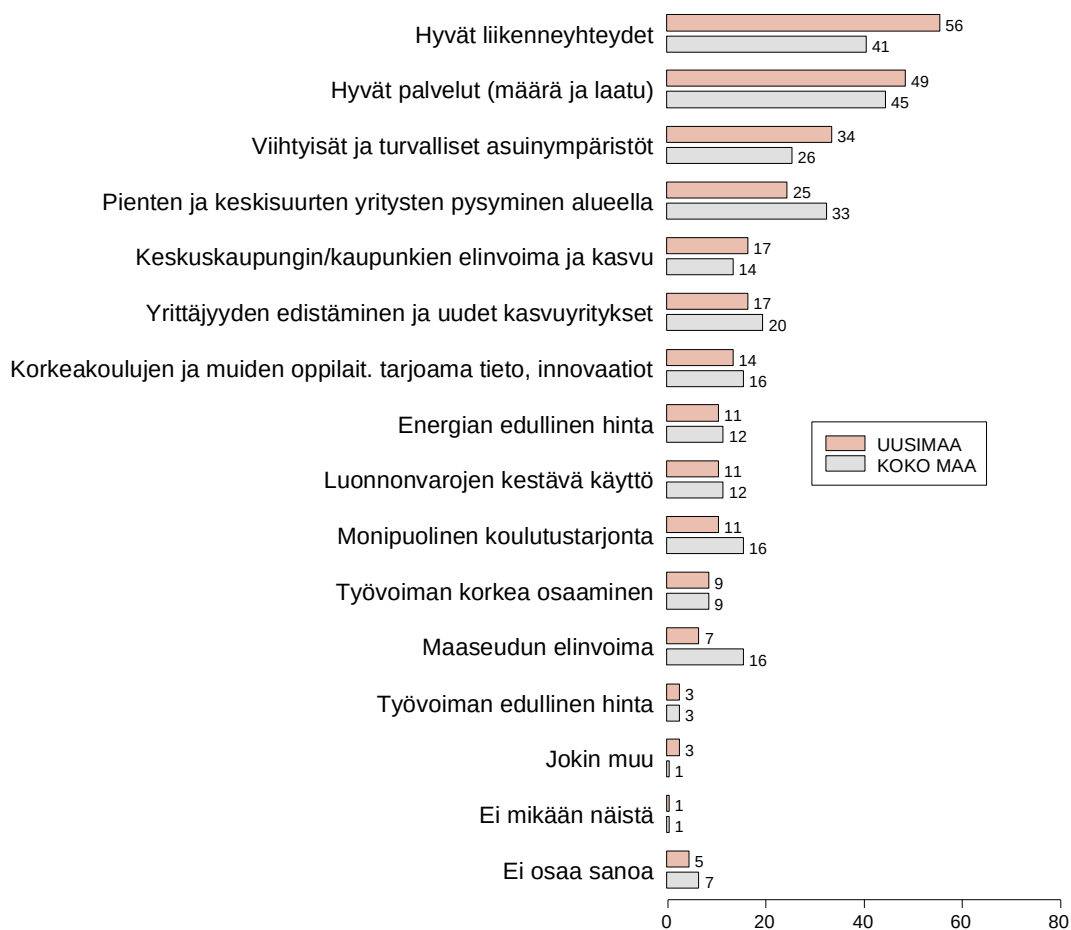

Kuvio 11-1. MITKÄ OVAT OMAN MAAKUNNAN TULEVAISUUDEN MENESTYMISEN KANNALTA TÄRKEIMPIÄ ASIOITA: UUSIMAA (kuuluu kolmen tärkeimmän joukkoon, %).

Kuvio 11-1v. MITKÄ OVAT OMAN MAAKUNNAN TULEVAISUUDEN MENESTYMISEN KAN-
NALTA TÄRKEIMPIÄ ASIOITA: UUSIMAA vs. KOKO MAA (kuuluu kolmen tär-
keimmän joukkoon, %).

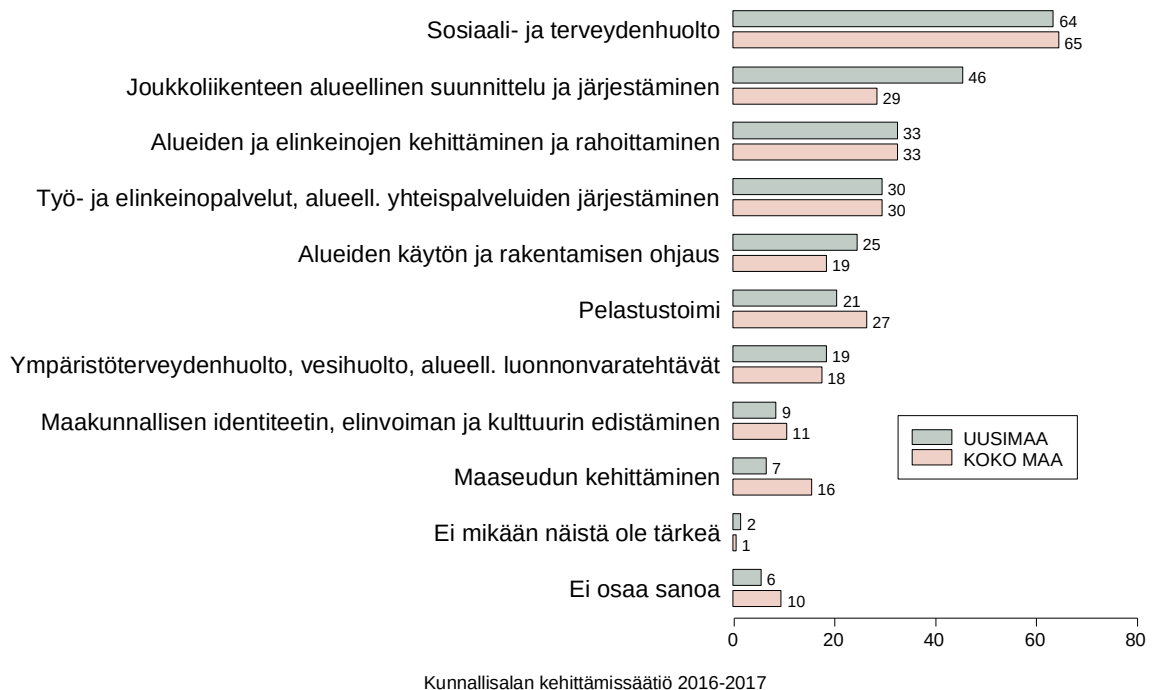
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2016-2017

Kuvio 10-1. MITKÄ OVAT MAAKUNNILLE KAAVAILLUISTA TEHTÄVISTÄ KAIKKEIN TÄRKEIMMÄT: UUSIMAA (kuuluu kolmen tärkeimmän joukkoon, %).

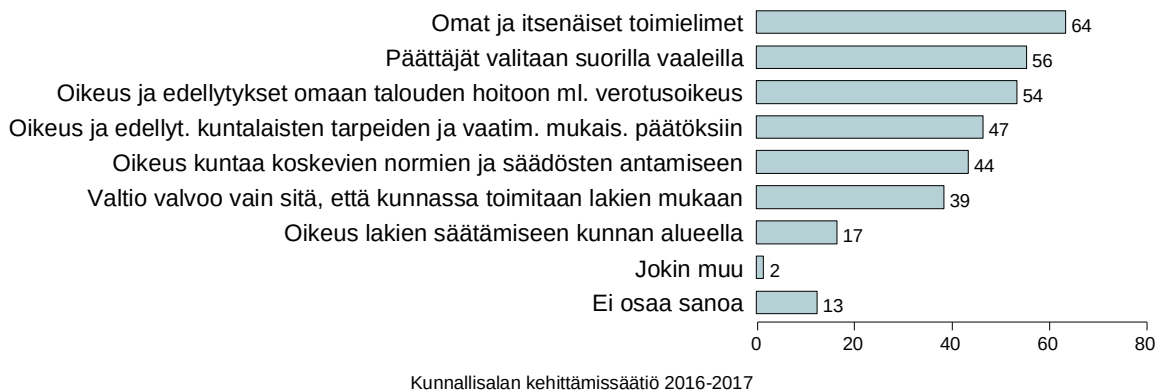

Kuvio 10-1v. MITKÄ OVAT MAAKUNNILLE KAAVAILLUISTA TEHTÄVISTÄ KAIKKEIN TÄRKEIMMÄT: UUSIMAA vs. KOKO MAA (kuuluu kolmen tärkeimmän joukkoon, %).

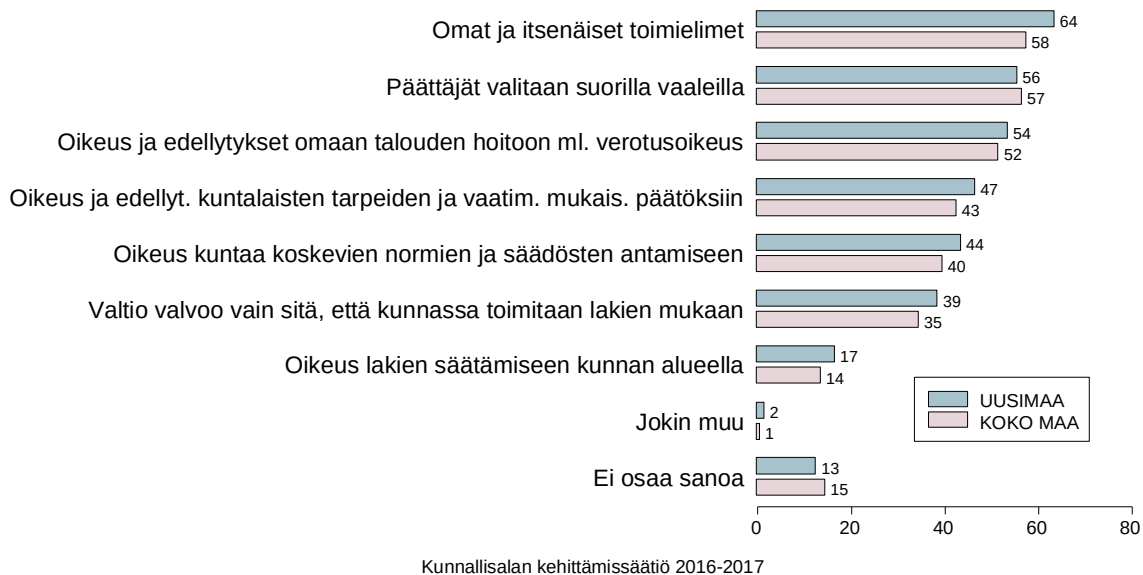

Kuvio 7-1. MINKÄ PIIRTEIDEN TULEE TÄYTTYÄ, ETTÄ PITÄÄ KUNTAA ITSENÄISENÄ: UUSIMAA (%).

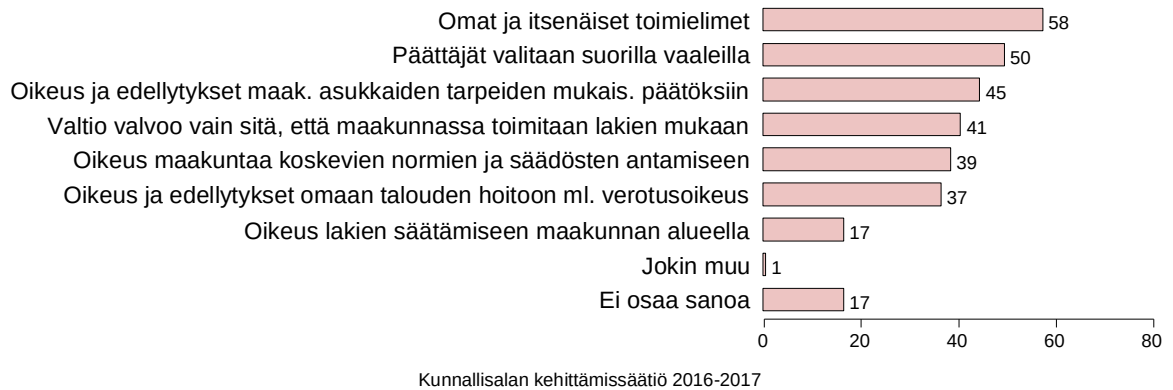

Kuvio 7-1v. MINKÄ PIIRTEIDEN TULEE TÄYTTYÄ, ETTÄ PITÄÄ KUNTAA ITSENÄISENÄ: UUSI-MAA vs. KOKO MAA (%).

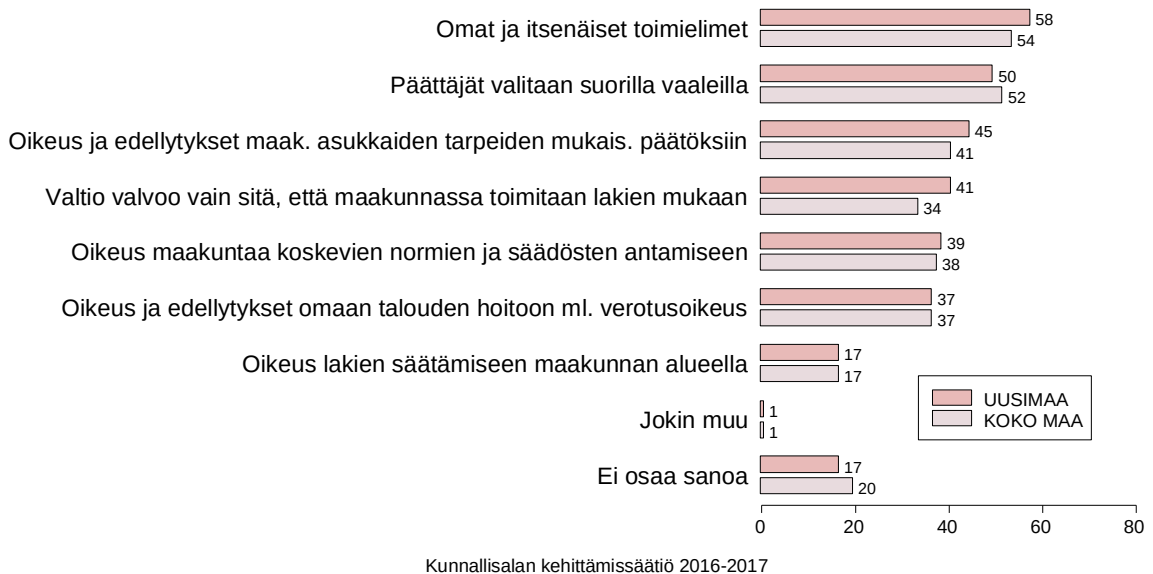

Kuvio 8-1. MINKÄ PIIRTEIDEN TULEE TÄYTTYÄ, ETTÄ PITÄÄ MAAKUNTAA ITSENÄISENÄ: UUSIMAA (%).

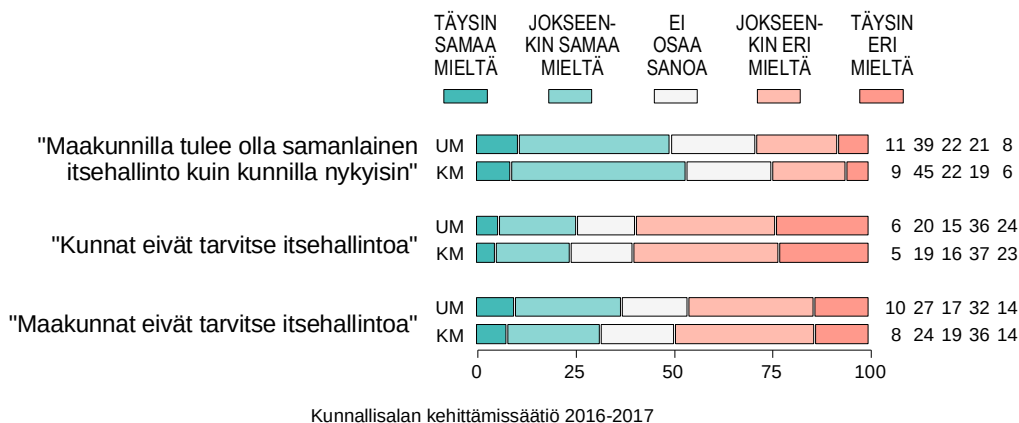

Kuvio 8-1v. MINKÄ PIIRTEIDEN TULEE TÄYTTYÄ, ETTÄ PITÄÄ MAAKUNTAA ITSENÄISENÄ: UUSIMAA vs. KOKO MAA (%).

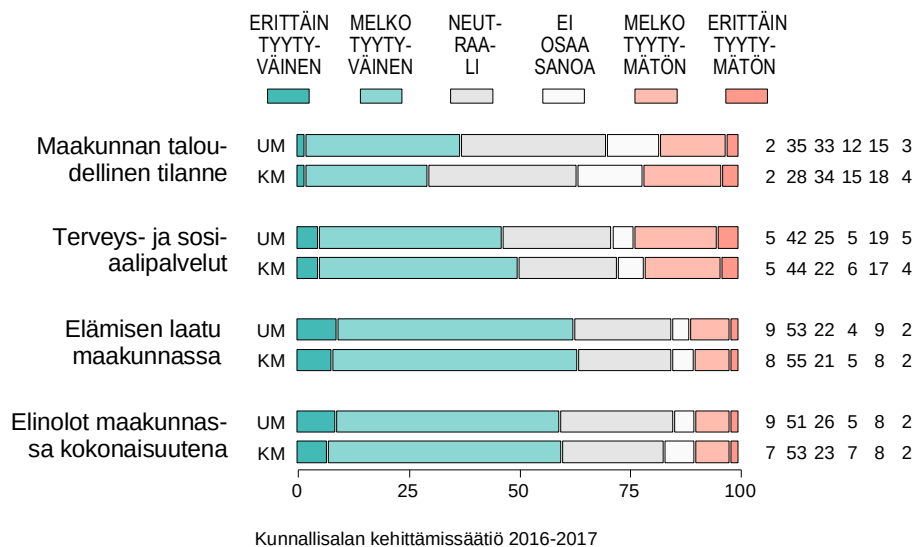

Kuvio 9-1v. SUHTAUTUMINEN ITSEHALLINTOA KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN: UUSIMAA (UM) vs. KOKO MAA (KM, %).

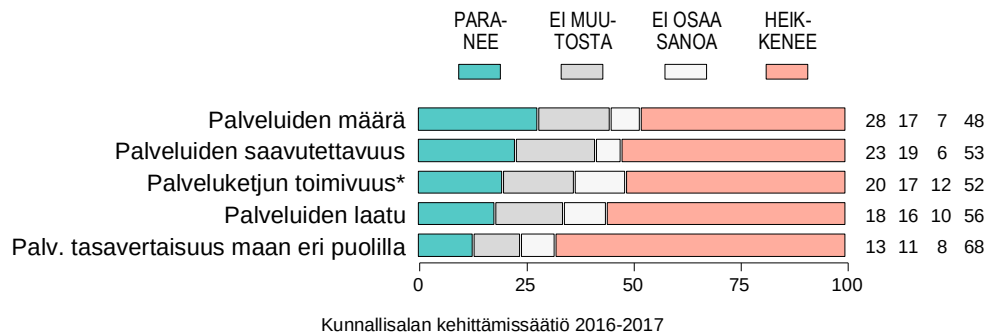

Kuvio 12-1v. MITEN TYYTYVÄINEN TAI TYYTYMÄTÖN ON SEURAAVIIN ASIOIHIN MAAKUNNASSAAN: UUSIMAA (UM) vs. KOKO MAA (KM, %).

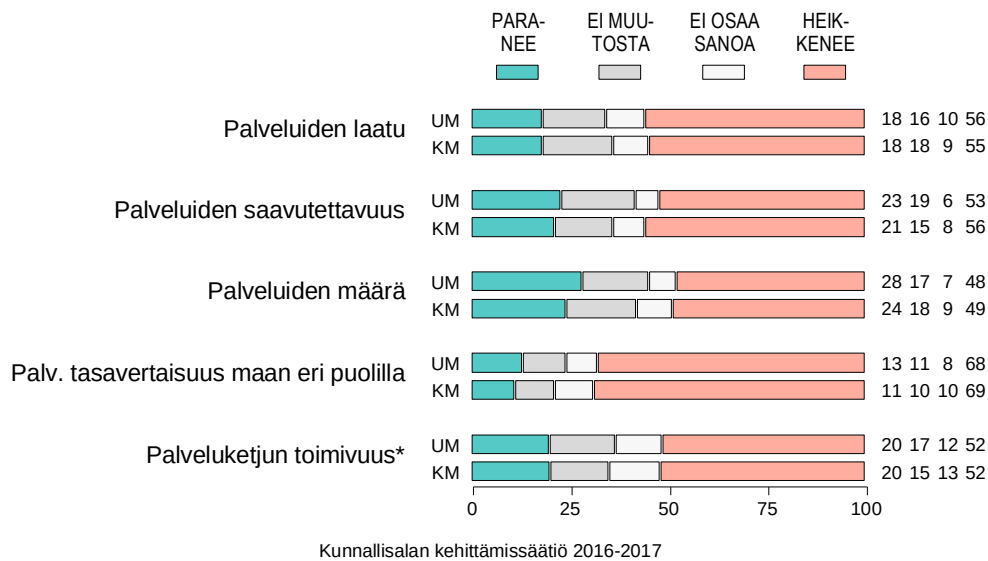

Kuvio 6-1. MITEN USKOO SEURAAVIEN ASIOIDEN MUUTTUVAN SOTE-RATKAISUN MYÖTÄ: UUSIMAA (%).

*Palveluketjun toimivuus peruspalveluista aina erikoishoitoa vaativiin palveluihin

Kuvio 6-1v. MITEN USKOO SEURAAVIEN ASIOIDEN MUUTTUVAN SOTE-RATKAISUN MYÖTÄ: UUSIMAA (UM) vs. KOKO MAA (KM, %).

*Palveluketjun toimivuus peruspalveluista aina erikoishoitoa vaativiin palveluihin